

Анацька Наталія Василівна

Anat_ska@ukr.net

кандидат філософських наук, старший викладач
кафедри філософії ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ЕТИКО-ЕКОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

Спеціалісти з соціальної роботи є досить своєрідними за своєю професійною діяльністю, оскільки мають бути помічниками, радниками, посередниками між суспільством і соціально вразливими верствами населення. У зв'язку з цим вагомою умовою успішної діяльності соціального працівника є вміння користуватись нормами та принципами етичної поведінки. Особливу увагу слід приділяти етиці спілкування, формуванню моральної культури особистості, які забезпечують максимальну безконфліктність у стосунках, викликають довіру, бажання до співпраці тощо. Джерелом допомоги щодо вирішення цих питань є філософія етико-екологічної культури. З огляду на це впливає істотне завдання екологічної етики для соціальних працівників: необхідно не лише навчитись оберігати природу й навчити цього інших, але й у власному ставленні до неї керуватися розумінням абсолютної цінності природи як цінності самого життя. Ця нова філософська ідея означає, що і в свідомості, і в діяльності мають надаватися пріоритети екологічним чинникам, а екологічні знання мають трансформуватися в екологічне виховання соціальних працівників [1].

Соціальний працівник через власний внутрішній світ морально переживає свої дії, вчинки на основі цінностей, зокрема таких, як добро, людська гідність, справедливість, смисл життя, свобода тощо, створюючи принагідно у своїй свідомості певні моральні критерії поведінки. Ціннісні орієнтації, які становлять внутрішню складову свідомості соціального працівника, відіграють значну роль у спрямованості його життєво-ціннісних орієнтацій, тому що, орієнтуючи на них власні вчинки, особистість у підсумку встановлює своє свідоме ставлення до суцього і належного. Очевидно, що в теоретичному плані

використання етичних настанов «...пов'язане з необхідністю надання морально-ціннісним орієнтаціям як масштабам діяльності характеристик достовірного знання, що означає досягнення їх єдності зі знанням дійсних реалій життєдіяльності людини і суспільства. Інакше кажучи, «основні цінності» належало б включити в процес пізнання, в якому б було досягнуто єдність знання про суще і належне» [3, с.93]. Під цим оглядом пізнання, яке є активністю людського розуму і здатне отримувати науково вивірені етичні знання, має підпорядковуватися нормам морально належного, які необхідні суспільству, де відбуваються якісні зміни глобального характеру. «Якісні зміни в суспільстві пов'язані насамперед зі зміною консенсусу щодо цінностей, з порушенням рівноваги в цьому аспекті. Для відтворення рівноваги необхідно переглянути діапазон (часто) та ієрархію (завжди) ціннісних пріоритетів під кутом зору їхньої відповідності новим смисловим критеріям та ідеалам, які слугують цільовими орієнтирами і життєдіяльнісними взірцями» [2, с.61].

Самі по собі екологічні знання не дають бажаного результату, тут необхідний взаємозв'язок знання і виховання. Знання продукують уявлення про людину, природу, їхню взаємодію, а виховання має засвідчити в цій взаємодії, яка має утилітарну мету, щоб задовольнити потребу людини, ставлення останньої із знанням справи до природи, до самої дії із розумінням екологічного й морального аспекту цінностей буття [1].

Отже, етико-екологічні засади є надзвичайно важливими у соціальній роботі, оскільки саме етичні, екологічні знання виявляються необхідною складовою сучасної професійної діяльності соціальних працівників. На поглиблення професіоналізму, на формування у них необхідних морально-екологічних якостей спрямовані наступні курси: «Етика соціальної роботи», «Екологічна етика», «Соціальна екологія», в яких трактуються екологічні знання на підставі їх далекогосяжного філософського й етичного осмислення. Необхідно сформувати в спеціалістів знання того, що робити, щоб не відбувалася руйнація природи. Подібне прагматичне ставлення до неї можна спостерігати на розмаїтих прикладах. Воно має місце тому, що в процесі освіти належним чином не виховувалося гуманне

ставлення до природи, відповідальність за неї. Потрібно навчити соціального працівника мати бажання знаходити засоби оновлення природи й демонструвати це в кожній конкретній ситуації.

Цілком очевидно, що під час формування життєво-ціннісних орієнтацій важливо спрямувати установку у свідомості людини на те, що все в нашому житті – і економіка, і суспільна свідомість, і культура – пов'язане з питаннями екології, збереження природи. Тому екологічне виховання формує саме таку екологічну свідомість, яка має характерний вплив на становлення екологічної культури, що своєю чергою впливає на норми поведінки людини на природу: «Екологічна культура містить визначений «зріз» суспільно напрацьованого способу самореалізації людини в природі, культурні традиції, життєвий досвід, моральні відчуття і моральну оцінку відношення людини до оточуючого середовища» [4, с.232]. Отже, під час екологічного виховання формується екологічна культура, екологічна свідомість і екологічні відчуття. Лише через засвоєння етико-екологічних знань можна зрозуміти сутність відносин людини й природи та сформувані елементи гуманізму й ековіталізму, що має неабияке значення для практики соціальної роботи.

Список посилань

1. Анацька Н. В. Екологічна освіта: знання і життєво-ціннісні орієнтації сучасної людини: дис. на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук : спец. 09.00.10 – філософія освіти. – К., 2016. – 220 с.
2. Вища освіта як фактор подолання ціннісного розколу в Україні : монографія (рукопис) / авт. кол.: З. Самчук (керівник), Т. Андрущенко, В. Баранівський, О. Бульвінська та ін. – К., 2015. – 377 с.
3. Гур В. И. Этическая концепция германской социал-демократии (историко-философский анализ: Бад-Годесберг, 1959 – Берлин, 1989) : [монография] / Виктор Гур. – К. : Центр социальных исследований им. В. Старосольского, 1997. – 256 с. (Серия: Библиотека «Основные ценности»).
4. Тарасенко Н. Ф. Природа, технология, культура. Философско-мировоззренческий анализ : [монография] / Николай Тарасенко. – К. : Наукова думка, 1985. – 256 с.